

Sygn. akt II USKP 168/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 marca 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Józef Iwulski (przewodniczący)
SSN Romualda Spyt (sprawozdawca)
SSN Krzysztof Staryk

w sprawie z wniosku F. sp. z o.o. w W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddziałowi w W.
z udziałem zainteresowanego P. J.
o odmowie wszczęcia postępowania administracyjnego,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 24 marca 2022 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 8 października 2019 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. oddała skargę kasacyjną,**
- 2. zasądza od F. Sp. z o.o. w W. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddziału w W. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 8 października 2019 r. oddalił apelację F. Spółki z o.o. w W. od wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 28 października 2016 r., który oddalił odwołanie Spółki od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddziału w W. z dnia 21 kwietnia 2016 r. odmawiającej wszczęcia postępowania administracyjnego zakończonego prawomocną decyzją ostateczną z dnia 23 lipca 2008 r., odmawiającą wydania zaświadczenia na formularzu E 101 w trybie art. 14 ust. 1 lit. a i art. 14 ust. 1 lit. b rozporządzenia Rady (EWG) Nr 1408/71 z dnia 14 czerwca 1971 r. w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do pracowników najemnych, osób prowadzących działalność na własny rachunek i do członków ich rodzin przemieszczających się we Wspólnocie (Dz. Urz. UE L z dnia 5 lipca 1971 r. Nr 149, poz. 2 ze zm.) dla pracownika P. J. potwierdzającego, że w okresie od 23 grudnia 2007 r. do 31 grudnia 2009 r. podlega on polskiemu systemowi zabezpieczenia społecznego z tytułu pracy wykonywanej na terytorium innych niż Polska państw członkowskich Unii Europejskiej lub Europejskiemu Obszarowi Gospodarcemu.

Sąd Apelacyjny w uzasadnieniu oddalenia apelacji podzielił stanowisko Sądu Okręgowego, że pismami z dnia 30 czerwca 2015 r., 30 lipca 2015 r., 18 sierpnia 2015 r. F. Spółka z o.o. wystąpiła do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z żądaniem wydania decyzji ustalającej, że status 66 pracowników wymienionych w decyzji fińskiej instytucji właściwej do spraw zabezpieczenia społecznego, tj. ETK, w tym ubezpieczonego P. J., podlega rozpatrzeniu zgodnie z polskim ustawodawstwem na podstawie art. 14 ust 2 lit. b (ii) rozporządzenia Rady (EWG) nr 1408/71. Pisma te zostały potraktowane jak każdy inny wniosek inicjujący postępowanie w sprawie i dotyczył wydania decyzji ustalającej, że status pracowników wymienionych w decyzji ETK podlega rozpatrzeniu zgodnie z polskim ustawodawstwem. Sąd pokreślił, że, stosownie do art. 476 § 4 pkt 1 k.p.c., to oddziały Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, a nie Centrala, wydają decyzje w przedmiocie ustalenia obowiązku ubezpieczeń społecznych.

Sąd wskazał, że skoro wobec zainteresowanego P. J. Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. wydał prawomocną decyzję z dnia 23 lipca 2008 r. odmawiającą wydania zaświadczenia na formularzu E 101 dla pracownika P. J. za okres od 23 grudnia 2007 r. do 31 grudnia 2009 r., to organ rentowy zasadnie, w

oparciu o na art. 61a § 1 k.p.a., odmówił wszczęcia postępowania administracyjnego. W obu sprawach (zakończonych decyzją z dnia 23 lipca 2008 r. i w sprawie niniejszej) zachodzi tożsamość podmiotowa (te same strony) i przedmiotowa (potwierdzenie podlegania ustawodawstwu polskiemu). Z konstrukcji art. 61a § 1 k.p.a. w związku z art. 156 § 1 pkt 3 k.p.a. wynika, że inną uzasadnioną przyczyną odmowy wszczęcia postępowania administracyjnego jest ponowne żądanie jego wszczęcia w sprawie już raz rozstrzygniętej. Trafnie zatem organ rentowy przyjął, że dopóki w obrocie prawnym funkcjonuje decyzja z 21 lipca 2008 r., rozstrzygająca merytorycznie sprawę podlegania ustawodawstwu polskiemu przez P. J. od 23 grudnia 2007 r. do 31 grudnia 2009 r. z tytułu pracy wykonywanej na terytorium innych niż Polska państw członkowskich Unii Europejskiej lub Europejskiego Obszaru Gospodarczego, kolejne postępowanie dotyczące tego samego przedmiotu jest niedopuszczalne.

Płatnik składek (F. Spółka z o.o.) wniósł skargę kasacyjną od powyższego wyroku, zarzucając naruszenie art. 382 k.p.c. w związku z art. 378 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c.

W uzasadnieniu podstaw kasacyjnych podniesiono, że pisma skarżące z 30 czerwca 2015 r., z 30 lipca 2015 r. i z 18 sierpnia 2015 r., zawarte w nich zarzuty i żądania związane ze sprawą fińską - decyzją E. (E.) z dnia 7 maja 2015 r., wniesione do Centrali ZUS, stały się „po braku odpowiedzi na nie, podstawą faktyczną pozwu z dnia 15 października 2015 roku Format przeciwko Centrali ZUS o ustalenie (sprawa XIV U (...)/15, następnie XIV U (...)/16)”. W pismach tych skarżąca wystąpiła z żądaniem wydania decyzji ustalającej, że status 66 pracowników wymienionych w decyzji fińskiej instytucji właściwej do spraw zabezpieczenia społecznego, tj. ETK podlega rozpatrzeniu zgodnie z polskim ustawodawstwem. Zauważono, że pisma te zostały wniesione do Centrali Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, a nie do jego Oddziału w W. oraz że nie były wnioskami o wydanie zaświadczenia na formularzu E 101 dla pracownika P. J. potwierdzającego, że w okresie od 23 grudnia 2007 r. do 31 grudnia 2009 r. podlega on polskiemu systemowi zabezpieczenia społecznego z tytułu pracy wykonywanej na terytorium innych niż Polska państw członkowskich Unii Europejskiej lub Europejskiemu Obszarowi Gospodarczego.

Skarżący stwierdził, że brak ustaleń zgodnych z prawdziwym stanem faktycznym, brak prawidłowego omówienia zebranego materiału i wskazanych dowodów uniemożliwia kontrolę poprawności i prawidłowości rozumowania Sądu Apelacyjnego przy wydawaniu wyroku i tym samym czyni uzasadnioną podstawę skargi kasacyjnej. Gdyby Sąd Apelacyjny prawidłowo przeprowadził własne postępowanie, należycie ocenił postępowanie i wyrok Sądu pierwszej instancji, to zmieniłby ten wyrok i uchylił zaskarżoną decyzję. W jego ocenie, Sąd drugiej instancji niewłaściwie rozpoznał zarzuty (apelacyjne) naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 378 § 1 k.p.c. w związku z art. 233 k.p.c.

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu w całości i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Organ rentowy, w odpowiedzi na skargę, wniósł o jej oddalenie i zasądzenie od skarżącego na swoją rzecz kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie zasługuje na uwzględnienie.

Stosownie do art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c., skargę można oprzeć na naruszeniu przepisów postępowania, jeżeli uchybienie to mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy. Skarżący więc musi wykazać, że następstwa wytkniętej w skardze wadliwości postępowania i orzekania były tego rodzaju (bądź skali), iż kształtowały lub współkształtowały treść kwestionowanego w sprawie orzeczenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 lutego 1997 r., I CKN 57/96, OSNC 1997 nr 6-7, poz. 82; z dnia 24 października 2006 r., II PK 38/06, LEX nr 950620 oraz wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 17 marca 2006 r., I CSK 63/05, LEX nr 179971; z dnia 5 grudnia 2007 r., II PK 103/07, LEX nr 863973; z dnia 16 czerwca 2011 r., III UK 213/10, LEX nr 950436). Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 9 lipca 2014 r. w sprawie I PK 316/13 (LEX nr 1511811), wyraził trafny pogląd, że w sytuacji, gdy skarga kasacyjna nie zarzuca obrazy jakiegokolwiek przepisu prawa materialnego stanowiącego podstawę wyrokowania sądu odwoławczego, to w konsekwencji nie jest możliwa ocena, czy naruszenie przepisów prawa procesowego wskazanych przez nią w podstawie kasacyjnej mogło mieć -

rzeczywiście - istotny wpływ na wynik sprawy, czego wymaga przepis art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. Nie chodzi przy tym o czysto teoretyczną możliwość takiego wpływu, lecz o wykazanie, że w okolicznościach danej sprawy ten wpływ był (mógł być) realny, a można to stwierdzić dopiero wówczas, gdy w skardze zostanie podniesiony adekwatny w konkretnych okolicznościach faktycznych zarzut obrazy prawa materialnego (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2014 r., I PK 208/13, LEX nr 16460590). Innymi słowy, możliwość uznania przez Sąd Najwyższy orzeczenia Sądu drugiej instancji za merytorycznie błędne uzależnione jest od oceny materialnoprawnych zarzutów, a skoro ich nie powołano w skardze kasacyjnej, to nie sposób przyjąć, że nawet jeśli w rzeczywistości do naruszenia wskazanych przepisów doszło, to mogło to mieć wpływ na wynik sprawy.

W okolicznościach niniejszej sprawy oznacza to, że skarżący przy pomocy zarzutów naruszenia przepisów postępowania powinien zmierzać do wykazania, że wadliwość procedowania przez Sąd drugiej instancji była na tyle istotna, że doprowadziła do błędnego zastosowania przepisu (przepisów) prawa materialnego będącego podstawą rozstrzygnięcia zawartego w zaskarżonym orzeczeniu. Wynik sprawy bowiem, to jej rozstrzygnięcie, które jest oparte na przepisach prawa materialnego zastosowanych w ramach subsumcji ustalonego w sprawie stanu faktycznego pod właściwy przepis. Inaczej rzecz ujmując, zarzuty naruszenia przepisów postępowania nie mogą być celem samym w sobie, lecz muszą służyć wykazaniu błędnego zastosowania przepisu prawa materialnego, który stanowi rzeczywistą podstawę prawną rozstrzygnięcia. Dlatego powołanie przez skarżącego w podstawie zaskarżenia wyłącznie zarzutów procesowych uniemożliwia Sądowi Najwyższemu dokonanie oceny kasacyjnej w zakresie tego, czy w postępowaniu odwoławczym rzeczywiście wystąpiły uchybienia o tak znacznym ciężarze gatunkowym, że doprowadziły do wydania nieprawidłowego orzeczenia. Skarżący nie zarzucił w swojej skardze kasacyjnej obrazy jakiegokolwiek przepisu prawa materialnego stanowiącego podstawę wyrokowania Sądu odwoławczego i w konsekwencji nie jest możliwa ocena, czy sugerowane przez niego naruszenie przepisów prawa procesowego wskazanych w podstawie zaskarżenia, mogło mieć - rzeczywiście - istotny wpływ na wynik sprawy.

Dodać jedynie można, że skarżąca Spółka wystąpiła z żądaniem ustalenia, że status jej pracowników, tym zainteresowanego P. J., podlega rozpatrzeniu zgodnie z polskim ustawodawstwem na podstawie art. 14 ust. 2 lit. b rozporządzenia Rady (EWG) Nr 1408/71. W żądaniu tym chodzi o stwierdzenie, że zainteresowany podlega polskiemu ustawodawstwu w zakresie ubezpieczeń społecznych na podstawie norm kolizyjnych wynikających z tego aktu prawnego. W związku z tym oczywiste jest, że tak określone żądanie wszczęło sprawę z zakresu ubezpieczeń społecznych. Należy bowiem przypomnieć, że zgodnie z art. 476 § 2 pkt 1 k.p.c., przez sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych rozumie się sprawy, w których wniesiono odwołanie od decyzji organów rentowych, dotyczących ubezpieczeń społecznych. W myśl natomiast § 3 tego przepisu, przez sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych rozumie się także sprawy wszczęte na skutek niewydania przez organ rentowy decyzji we właściwym terminie. Z kolei § 4 tego przepisu stanowi, że przez organy rentowe rozumie się jednostki organizacyjne Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

W konsekwencji, wprowadzie to Zakład Ubezpieczeń Społecznych jest państwową jednostką organizacyjną posiadającą osobowość prawną (art. 66 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 423 ze zm.), w której skład wchodzi centrala oraz jednostki terenowe (oddziały) - art. 67 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, ale to właśnie oddziały Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, jako organizacyjne i składowe części osoby prawnej, wydają decyzje w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych. Także oddziały Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, a nie Centrala, wydają decyzje z zakresu ubezpieczeń społecznych w przedmiocie ustalenia obowiązku podlegania pracownika polskiemu ustawodawstwu. Skoro Centrala Zakładu Ubezpieczeń Społecznych nie jest organem rentowym (art. 476 § 4 pkt 1 k.p.c.), to po pierwsze, zasadnie decyzję w sprawie zapoczątkowanej wnioskiem skarżącego rozpoznał (wydał decyzję) oddział Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Po drugie, jeżeli skarżąca, poza powyżej wskazanym trybem, formułowałaby żądania skierowane przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych – jako osobie prawnej, to mogłaby to uczynić nie w

drodze odrębnego postępowania przewidzianego dla spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych, ale na zasadach ogólnych przez wytoczenie powództwa.

O ile zatem pisma z 30 czerwca 2015 r., z 30 lipca 2015 r. i z 18 sierpnia 2015 r. nie były wnioskami o wydanie zaświadczenia na formularzu E 101 dla pracownika F. Sp. z o.o. P. J., to jednak zawierały żądanie ustalenia podlegania przez niego polskiemu ustawodawstwu w zakresie ubezpieczenia społecznego. Niezależnie zatem od określenia w nich ich adresata – Zakładu Ubezpieczeń Społecznych – Centrali, wynikająca z nich sprawa (z zakresu ubezpieczeń społecznych) należała do właściwości Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddziału w W.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 398¹⁴ oraz art. 108 § 1 i art. 98 § 1 k.p.c. w związku art. 398²¹ k.p.c. w związku z § 10 ust. 4 pkt 2 w związku z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 265).